УДК 796.011.3:378
DOI https://doi.org/10.32782/olimpspu/2026.2.5

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу

ПРОЄКТ «ПЛІЧ-О-ПЛІЧ: ВСЕУКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТСЬКІ ЛІГИ» ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ

Городинська Інна Володимирівна,
кандидатка педагогічних наук, доцентка,
завідувачка кафедри базової загальновійськової та фізичної підготовки
Чорноморського національного університету імені Петра Могили
ORCID ID: 0000-0002-2111-9161

Степанюк Світлана Іванівна,
кандидатка наук з фізичного виховання та спорту, доцентка,
доцентка кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту
Херсонського державного аграрно-економічного університету
ORCID ID: 0000-0002-6035-3575

Драчук Сергій Петрович,
кандидат біологічних наук,
доцент кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту
Херсонського державного аграрно-економічного університету
ORCID ID: 0000-0001-5783-8830

Дослідження присвячено проблемі удосконалення системи фізичного виховання студентської молоді через інноваційний проєкт «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги». Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена необхідністю перегляду традиційних підходів залучення студентської молоді до фізкультурно-спортивної діяльності в умовах трансформації освітнього середовища та зниження їх рівня рухової активності. Мета проведеного дослідження полягала в обґрунтуванні формату проведення змагань «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги» як інноваційної форми організації спортивно-масової роботи студентів та визначення його потенціалу. Для досягнення мети застосовано аналіз і узагальнення науково-методичної літератури, аналіз документів і статистичних даних, порівняльний аналіз. Під час дослідження охарактеризовано особливості організації та проведення змагань, висвітлено їх структуру та етапи реалізації. Проаналізовано результати першого сезону 2025/2026 років, які засвідчили значний рівень залучення студентської молоді до фізкультурно-спортивної діяльності. Встановлено, що даний проєкт проведення спортивних змагань сприяє підвищенню активності студентів, розвитку їх командної взаємодії, лідерських якостей, комунікативних умінь та інших соціальних компетентностей. Доведено, що формат «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги» є ефективним шляхом удосконалення спортивно-масової роботи в закладах вищої освіти та має значний потенціал для подальшого розвитку масового студентського спорту в Україні.

Ключові слова: *спортивно-масова робота, заклади вищої освіти, студентська молодь, спортивні змагання, Всеукраїнські студентські ліги, рухова активність, фізичне виховання.*

Horodinska Inna, Stepanyuk Svetlana, Drachuk Serhii. «Side by Side: All-Ukrainian student leagues» project as an innovative form of organizing sports and recreational activities

The study is devoted to the problem of improving the system of physical education of students through the innovative project "Side by Side: All-Ukrainian Student Leagues". The relevance of the problem under study is due to the need to revise traditional approaches to involving student youth in physical culture and sports activities in the context of the transformation of the educational environment and a decrease in their level of physical activity. The purpose of the study was to substantiate the format of the competitions "Side by Side: All-Ukrainian Student Leagues" as an innovative form of organizing sports and mass work of students and determining its potential. To achieve the goal, analysis and generalization of scientific and methodological literature, analysis of documents and statistical data, and comparative analysis were used. During the study, the features of the organization and holding of competitions were characterized, their structure and stages of implementation were highlighted. The results of the first season of 2025/2026 were analyzed, which showed a significant level of involvement of student youth in physical culture and sports activities. It has been established that this project of holding sports competitions contributes to increasing the activity of students, the development of their team interaction, leadership qualities, communication skills and other social competencies. It has been proven that the format «Side by Side: All-Ukrainian Student Leagues» is an effective way to improve sports and mass work in higher education institutions and has significant potential for the further development of mass student sports in Ukraine.

Key words: *sports and recreational activities, higher education institutions, student youth, sports competitions, All-Ukrainian Student Leagues, physical activity, physical education.*

Вступ. На сучасному етапі розвитку системи фізичного виховання в закладах вищої освіти великого значення набуває оновлення організаційних підходів до проведення спортивно-масової роботи. Зниження рівня рухової активності студентської молоді, мотивації до занять фізичною культурою і спортом, трансфор-

мація освітнього середовища та потреба у формуванні соціальних компетентностей актуалізують пошук інноваційних моделей проведення спортивно-масових змагань в закладах освіти.

На це наголошують й нормативні документи, що визначають пріоритети державної політики у сфері фізичної культури і спорту (Стратегія розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року). Стратегія визначає ряд завдань, «що потребують розв'язання у сфері фізичної культури і спорту за відповідними напрямами, серед яких: фізично активна нація - популяризація фізичної культури і спорту, створення умов для залучення населення до оздоровчої рухової активності» [5]. Це є ключовою складовою спортивно-масової роботи серед студентської молоді.

Сучасні соціальні трансформації потребують оновлення підходів до організації фізкультурно-спортивної діяльності молоді. Традиційні форми спортивних змагань не завжди забезпечують належний рівень масовості та соціальної інтеграції, у зв'язку з цим актуалізується впровадження форматів, що поєднують змагальність із командною підтримкою.

Сьогодні йде інтенсивний пошук нових проєктів, форм та методів спортивно-масової роботи в закладах освіти, що відповідає сучасності, і можуть вирішувати завдання, які постають перед сучасною системою фізичного виховання студентської молоді. Передусім, ідеться про інноваційні проєкти, що дозволяють суттєво посилити зацікавленість та мотивацію до фізкультурно-спортивної діяльності студентів в позаурочний час. Практичним прикладом таких інновацій є проєкт «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги», який реалізується за сприяння офісу Президента України, Міністерства освіти та науки, Міністерства молоді та спорту, Міністерства розвитку громад та територій, а також національних спортивних організацій (федерацій, асоціацій та ін.) з видів спорту [4].

Сучасна практика фізичного виховання в вищих закладах освіти свідчить про зменшення обов'язкових годин з дисципліни «Фізичне виховання» недостатній інтерес та мотивацію студентів до систематичних занять спортом; потребу в модернізації форм позааудиторної діяльності. У зв'язку з цим прослідковуються протиріччя між:

– зростаючою потребою студентської молоді у доступних інноваційних формах рухової активності та недостатньо оновленими традиційними формами організації спортивно-масової роботи в закладах вищої освіти;

– необхідністю впровадження інноваційних моделей студентського спорту на всеукраїнському рівні та відсутністю чітких організаційних механізмів управління діяльністю студентського спорту;

– потенційними можливостями проєкту «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги» щодо підвищення мотивації студентів до систематичних занять спортом та реальним рівнем залучення студентів до фізкультурно-спортивної діяльності;

– масштабністю ідеї проєкту «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги» та обмеженими фінансовими, кадровими та матеріально-технічними ресурсами вищих закладів освіти.

Отже, виходячи із вищесказаного досліджувана проблема набуває актуальності.

Матеріали та методи. *Мета дослідження* – теоретично обґрунтувати формат проведення змагань «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги» як інноваційну форму організації спортивно-масової роботи студентів та студенток та визначити його потенціал.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати науково-методичну літературу з проблем організації спортивно-масової роботи студентської молоді в сучасних умовах.

2. Уточнити значення та зміст проєкту «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги» як сучасної інноваційної форми проведення спортивних змагань.

3. Проаналізувати досвід проведення спортивних змагань «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги» в першому сезоні 2025/2026.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань застосовано наступні методи: аналіз та узагальнення літературних джерел, аналіз документів та статистичних даних, порівняльний аналіз.

Результати дослідження. Під час глибинних змін в українському суспільстві, через призму воєнних дій та соціально-економічних зрушень особливої ваги набуває формування фізично та психічно стійкої молоді. Студентство – це соціально активна, соціально-демографічна та соціально-професійна група населення, об'єднана спільною діяльністю (навчанням у закладах вищої освіти), віковими характеристиками, особливим соціальним статусом і системою цінностей, яка формує майбутній інтелектуальний і професійний потенціал держави.

Повномасштабне військове вторгнення в Україну стало причиною глибокий суспільних потрясінь, що істотно вплинули на всі сфери життєдіяльності суспільства, зокрема на систему вищої освіти, а саме: руйнування освітньої інфраструктури, внутрішнє та зовнішнє переміщення студентів та освітян, обмеження доступу до освітніх ресурсів. Впровадження дистанційного та змішаного навчання суттєво вплинуло на структуру освітнього процесу й ускладнило якісне проведення занять з фізичного виховання, зокрема спортивно-масової роботи [1, 2].

За теоретичним аналізом, спортивно-масова робота у закладах вищої освіти є важливою складовою національної системи фізичного виховання та реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту. Її значущість зумовлена комплексним впливом на фізичний, психічний, соціальний і професійний розвиток студентської молоді. Вона є не лише складовою освітнього процесу, а й важливим механізмом формування гармонійно розвиненої, соціально активної та професійно конкурентоспроможної особистості. Спортивно-масова робота виступає ефективним засобом не тільки в зміцненні здоров'я молоді, а також в її соціалізації та консолідації.

Багато дослідників розглядають сутність спортивно-масової роботи як складної системи, що включає соціально-педагогічні аспекти, тобто визначення ролі спорту у формуванні цінностей, поведінкових норм і соціальної інтеграції молоді; організаційно-управлінські моделі, що визначають організаційні структури та механізми управління фізкультурно-спортивною діяльністю в вищих закладах освіти, а також методичні підходи, інноваційні форми та методи проведення масових заходів, мотиваційні стратегії залучення до участі студентів [3].

Спортивно-масова робота є важливим чинником соціалізації молоді. У процесі участі в змаганнях, турнірах відбувається засвоєння соціальних норм, правил поведінки, формування відповідальності та командної взаємодії. Колективна діяльність сприяє розвитку навичок комунікації, лідерства та співпраці. Особливої актуальності набуває роль соціалізації спорту в умовах суспільної нестабільності, коли спортивне середовище виконує функцію соціальної підтримки та психологічної стабілізації.

Важливість проведення спортивно-масової роботи у закладах вищої освіти в нових інноваційних форматах зумовлює необхідність впровадження сучасних державних ініціатив, спрямованих на розвиток масового студентського спорту. Однією з таких ініціатив став проєкт «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги» під гаслом «РАЗОМ ПЕРЕМОЖЕМО!», започаткований за ініціативи Президента України Володимира Зеленського. Проєкт створено за моделлю успішних шкільних ліг, які вже третій рік поспіль об'єднують тисячі школярів по всій країні. Реалізація даного проєкту є однією із складових державної політики у сфері розвитку фізичної культури і спорту та спрямована на залучення якомога більшої кількості студентів та студенток до регулярної фізичної активності й здорового способу життя та зміцнення ролі спорту в освітньому середовищі.

Інноваційна модель проведення змагань «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги» характеризується значним педагогічним потенціалом, який реалізується через інтеграцію освітньої, виховної, соціальної та спортивної складових. Концепція проєкту орієнтована не лише на досягнення спортивних результатів, а й на формування компетентної, соціальновідповідальної та фізичної активної особистості здобувача вищої освіти.

Важливою характеристикою даної моделі проведення спортивних змагань є її компетентнісна спрямованість. Участь студентів та студенток у проєкті «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги» сприяє не лише підвищенню рівня фізичної підготовленості, а й розвитку м'яких навичок (soft skills), які є важливими для соціальної та професійної їх самореалізації. Насамперед, під час участі у спортивних змаганнях формуються навички командної роботи, ефективної комунікації, відповідальності, критичного мислення, лідерства, емоційної стійкості, вміння конструктивно розв'язувати завдання та адаптуватися до нових умов. Розвиток зазначених компетентностей підвищує конкурентоспроможність майбутніх фахівців та готовність до професійної діяльності в сучасних умовах.

Особливістю проведення Всеукраїнських студентських ліг є поетапна система організації змагального процесу, яка забезпечує послідовний вибір найсильніших команд в лігах. Перший сезон студентських ліг 2025/2026 охоплював чотири види спорту: футзал, волейбол, баскетбол (окремо команди юнаків і дівчат) та черліденг (змішані команди). Згідно цього, було створено студентські ліги за названими видами спорту та за статевою ознакою, а саме:

- студентська ліга: футзал студенти;
- студентська ліга: футзал студентки;
- студентська ліга: баскетбол студенти;
- студентська ліга: баскетбол студентки;
- студентська ліга: волейбол студенти;
- студентська ліга: волейбол студентки;
- студентська ліга: черліденг студенти / студентки.

Спортивні змагання проводились у кожній студентській лізі у чотири етапи: студентський, обласний, міжобласний та всеукраїнський.

Поетапна структура проведення змагань «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги» наочно подана на рисунку 1.

Кожний етап мав свої особливості проведення:

І етап (Студентський) характеризувався проведенням змагань у закладах вищої освіти з метою визначити найсильніших у видах спорту та формування збірних команд вишу з реєстрацією на сайті;

ІІ етап (Обласний) визначався проведенням змагань між командами в межах областей, переможець даного етапу представляв область у наступному етапі;

ІІІ етап (Міжобласний) – проводився за територіальним принципом, за яким було створено чотири зони:

1 зона: Вінниччина, Житомирщина, Київщина, Київ, Хмельниччина, Черкащина;

2 зона: Волинь, Закарпаття, Івано-Франківщина, Львівщина, Рівненщина, Тернопільщина, Буковина;

3 зона: Донеччина, Луганщина, Полтавщина, Сумщина, Харківщина, Чернігівщина;

4 зона: Дніпропетровщина, Запорізька область, Кіровоградщина, Миколаївщина, Одещина, Херсонщина.

За результатами проведення змагань кращі дві команди представляли свій заклад освіти в наступному **IV етапі (Всеукраїнському)** змагань, де визначались переможці та призери студентських ліг (рис. 1) [4].

Аналізуючи підсумки сезону 2025/2026 Студентської ліги «Пліч-о-пліч» на основі даних результатів участі у спортивних змаганнях, можна зробити висновки щодо залученості студентства та внутрішньої динаміки даного проєкту (табл. 1).

Отже, проєкт продемонстрував величезне охоплення студентської молоді – 583 команди (біля 8314 учасників), проте активність учасників суттєво відрізняється залежно виду спорту та статті. Абсолютний лідер за масовістю серед студентів - футзальна ліга, яка зібрала на початку змагань 136 команд та 2052 гравців. Волейбольні ліги продемонстрували збалансовані показники та високу популярність як серед студентів

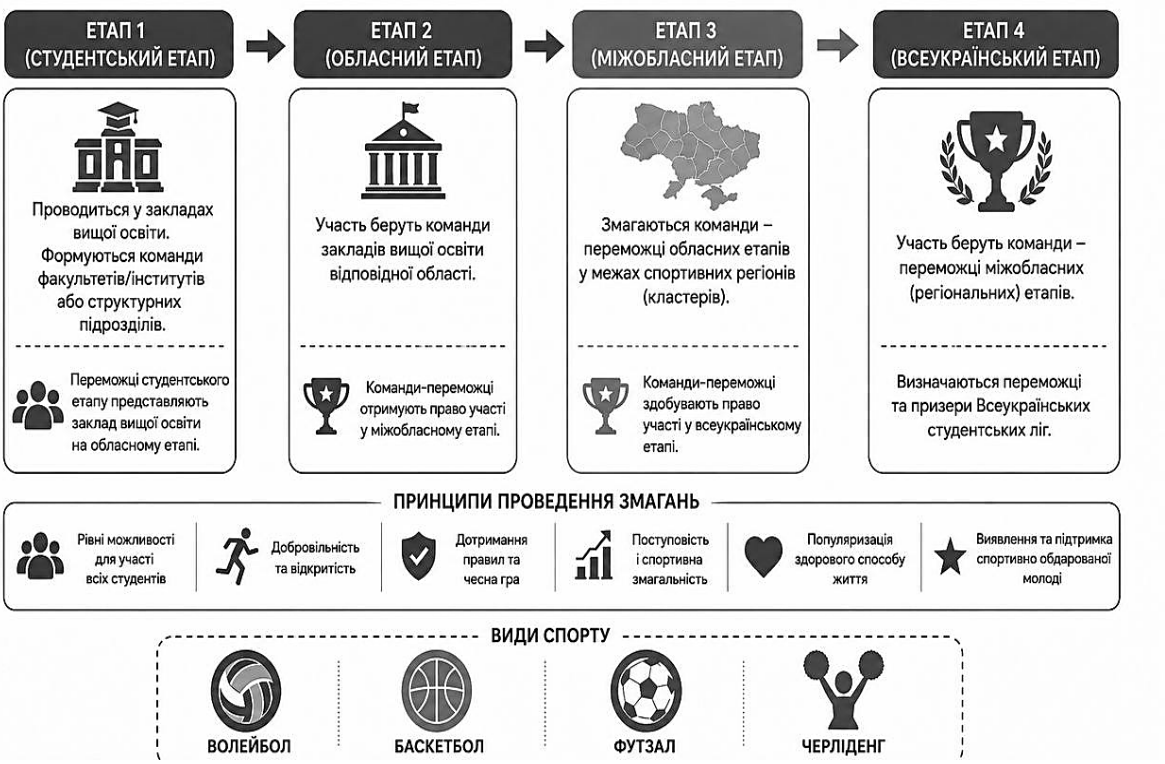

Рис. 1. Структура проведення змагань «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги»

Таблиця 1

Динаміка кількості команд та учасників спортивних змагань «Пліч-о-пліч: Всеукраїнські студентські ліги» сезону 2025/2026

Ліга	I етап		II етап		III етап		IV етап	
Футзал студенти	136	2052	130	1984	24	423	8	167
Футзал студентки	32	443	30	425	12	180	8	137
Баскетбол студенти	90	1138	86	1096	20	267	8	116
Баскетбол студентки	27	344	24	315	12	179	8	123
Волейбол студенти	122	1623	119	1592	21	335	5	88
Волейбол студентки	111	1414	106	1361	24	379	8	128
Черліденг студенти/студентки	65	1300	32	640			26	388
Всього	**583**	**8314**	**527**	**7413**	**113**	**1363**	**71**	**1147**

так і серед студенток, а саме: чоловічий турнір залучив 122 команди (1623 гравців), жіночий – 111 команд (1414 гравчинь). За статистичними даними баскетбольна ліга поєднала меншу кількість команд та учасників порівняно з іншими ігровими лігами, жіноча ліга зібрала тільки 27 команд (344 гравчинь).

Проведений аналіз підсумків студентських ліг сезону 2025/2026 засвідчив, що початкові етапи змагань спрямовані на максимальне залучення та надання ігрової практики всім зареєстрованим закладам вищої освіти, найбільша конкуренція та відбір відбувалася між II та III етапами, де кількість команд зменшувалася більш ніж удвічі, а саме: з 30 до 12 команд. Це свідчить про перехід від масового регіонального рівня до вибіркового міжобласного та всеукраїнського відповідно, де вже прослідковується площина спортивного протиборства найсильніших команд.

Цікаво, що з кожним наступним етапом середня чисельність гравців у заявці однієї команди зростала. Це вказує на те, що сильніші команди, які проходять далі, мають найбільший склад «лави запасних» та кращу організацію спортивної підготовки, що безпосередньо впливає на успіх у турнірі. Черліденг мав іншу модель проведення змагань ніж командні (ігрові) види спорту. Після студентського, обласного етапів кількість команд та учасників в лізі черліденгу скорочувався до фінального (всеукраїнського) без проведення 3 (міжобласного) етапу.

Організаційне забезпечення спортивних змагань в форматі «Пліч-о-пліч» здійснювалось відповідно до затвердженого регламенту та офіційних правил проведення змагань у визначених видах спорту, що забезпечує уніфікований підхід до організації відповідних змагань, суддівства, визначення переможців. Як показала прак-

тика проведення турніру, вагомим напрямком сучасної системи управління змаганнями є впровадження сучасних цифрових технологій, які використовуються для реєстрації учасників та команд, формування змагальних сіток, обробки та фіксації результатів, а також інформаційного забезпечення всіх етапів змагань, на фінальному етапі трансляції у режимі реального часу на платформі YouTube.

Висновки. У сучасних умовах розвитку студентського руху спортивно-масова робота має розглядатися як стратегічний напрям діяльності закладів освіти, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері фізичної культури та спорту та сприяє формуванню соціально активної особистості. Формат спортивних змагань «Пліч-о-пліч» є ефективним інструментом модернізації спортивно-масової роботи, впровадження якого підвищує рівень залучення молоді до фізкультурно-спортивної активності, а командний підхід сприяє розвитку ключових соціальних компетентностей. Сезон 2025/2026 продемонстрував успішність популяризації здорового способу життя, ефективне поєднання масовості на перших етапах змагань із високою спортивною конкуренцію у фінальних частинах проєкту.

Література:

1. Андрєєва О., Гакман А., Кашуба В., Василенко М. Зміни показників фізичної активності українських студентів в умовах дистанційної освіти. *Physical Rehabilitation and Recreation.* 2023. Т. 2, № 1. С. 45–52. URL: https://phrir.com/journal/article/view/19

2. Марченко О., Бричук М., Дєдух М. Особливості мотивації студентів до самостійних занять руховою активністю в умовах воєнного стану. *Теорія і методика фізичного виховання та спорту.* 2023. URL: https://tmfvs-journal.uni-sport.edu.ua/article/view/267371

3. Організація та методика спортивно-масової роботи: навч. посіб. / уклад. В. В. Цибульська, Г. В. Безверхня. Умань : ВПЦ «Візаві», 2014. 220 с.

4. Пліч-о-пліч: всеукраїнські студентські ліги : офіційний сайт. URL: https://stl.gov.ua/

5. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 04 листоп. 2020 р. № 1089. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text

References:

1. Andreieva O., Hakman A., Kashuba V., Vasylenko M. (2023). Zminy pokaznykiv fizychnoi aktyvnosti ukrainskykh studentiv v umovakh dystantsiinoi osvity [Changes in physical activity indicators of Ukrainian students under distance education]. *Physical Rehabilitation and Recreation*, 2(1), 45–52. Retrieved from https://phrir.com/journal/article/view/19 [in Ukrainian].

2. Marchenko O., Brychuk M., Diedukh M. (2023). Osoblyvosti motyvatsii studentiv do samostiinykh zaniat rukhovoiu aktyvnistiu v umovakh voiennoho stanu [Features of students' motivation for independent physical activity under martial law]. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia ta sportu* [Theory and Methods of Physical Education and Sports]. Retrieved from https://tmfvs-journal.uni-sport.edu.ua/article/view/267371 [in Ukrainian].

3. Tsybulska V.V., Bezverkhnia H.V. (Comp.). (2014). Orhanizatsiia ta metodyka sportyvno-masovoi roboty [Organization and methodology of sports and mass activities]. Uman : VPTs «Vizavi». 220 p. [in Ukrainian].

4. Plich-o-plich: Vseukrainski studentski lihy [Shoulder to Shoulder: All-Ukrainian Student Leagues]. Official website. Retrieved from https://stl.gov.ua/ [in Ukrainian].

5. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). Pro zatverdzhennia Stratehii rozvytku fizychnoi kultury i sportu do 2028 roku [On approval of the Strategy for the Development of Physical Culture and Sports until 2028]. Resolution No. 1089 of November 4, 2020. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 22.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.11.2026